

Tanács Eszter

Nők gyermek nélkül

Tanács Eszter

Nők gyermek nélkül

Történetek vágyakozásról,
vesztésről és választásról

Tanács Eszter: *Nők gyermek nélkül – Történetek vágyakozásról,
veszteségről és választásról*

© Tanács Eszter, 2019

© Singer Magdolna, 2019, Ajánlás

© Péterfy-Novák Éva, 2019, Utószó

Szerkesztette: Orosz Ildikó

Borító: Cristina Grosan

HVG Könyvek, Budapest, 2019

Kiadóvezető: Budaházy Árpád

Felelős szerkesztő: Káli Diána

www.hvgkonyvek.hu

ISBN 978-963-304-792-7

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak részleteit tilos
reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában
vagy eszközzel – elektronikus, fényképeszeti úton vagy más módon –
a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: Szauer Péter

Nyomdai előkészítés: Kedves László

Nyomás: Alföldi Nyomda Zrt.

Felelős vezető: György Géza

Mamusznak

Tartalom

Ajánlás – <i>Singer Magdolna</i>	11
A szerző előszava	17
I. TÖRTÉNETEK	21
„Magunkban sírtuk el a könnyeinket” – <i>Gyöngyvér</i>	23
„Ha megvan a harmónia, akkor lehet varázsolni” – <i>Bocskor Báborka</i>	31
„Nem mertem magam feministának nevezni” – <i>Rózsavölgyi Zsuzsa</i>	38
„Egyikünket se hajtja, hogy mi lesz a DNS-ünkkel” – <i>Kincső</i>	51
„Valahol átéltem az anyaság misztériumát” – <i>Johanna</i>	62

„A szinglik és a minglik is meg tudják valósítani önmagukat” – <i>Julianna</i>	77
„Egy ilyen öreg, beteg nő minek akar gyereket?” – <i>Virág</i>	85
„Bekerültem a szingli, gyerektelen státuszba, a különleges nagynéni szerepébe” – <i>Vera</i>	94
„Igazolt az élet” – <i>Csákányi Eszter</i>	102
„Fontos, de nem kellene befolyásolnia a gyerekkérdésben, hogy meleg vagyok” – <i>Angéla</i>	110
„Mindig a saját utamat jártam” – <i>Kőbán Rita</i>	117
„Jönnek a behajtani tilos táblák” – <i>Gabi</i>	126
„Gyerekek nélkül lehet élni, csak nem érdemes” – <i>Ilona</i>	134
„Az endometriózis miatt nem esel teherbe, de ha teherbe esel, akkor meggyógyítja” – <i>Lotti</i>	144
„Ha fiút szülnék, rettegnék, hogy továbbviszi apám hajlamait” – <i>Regina</i>	153
„Nem akarunk összeköltözni, és nem akarunk gyereket” – <i>Katalin</i>	163
„Tudattalanul ugyan, de sose olyanba szerettem bele, akivel gyereket vállalhattam volna” – <i>Fruzsina</i>	169

„Valahogy mélyen tudtam, hogy nem születik gyerekem” – <i>Bernadett</i>	176
II. MIT MOND A SZAKEMBER?	181
„Nagyon elterjedt az az elképzelés, hogy akkor lehet valaki boldog, ha gyermeke születik” – <i>Szalma Ivett</i>	183
„Fontos az egész folyamatot átlátni” – Meddőség, reprodukciós eljárások, örökbefogadás – <i>Dr. Bátki Anna</i>	196
„Érdemes ránézni, mi marad a kapcsolatban, ha a »babaprojektet« kivonjuk belőle” – <i>Dr. Buda László</i>	207
„Ugyanannyi gyermek születik pszichoterápiás segítséggel a funkcionálisan meddő pároknál, mint a mesterséges eljárásokon keresztül” – <i>Orosz Katalin</i>	220
„A modern életforma magával hozza az alacsony termékenységet” – <i>Őri Péter</i>	226
Utószó – <i>Péterfy-Novák Éva</i>	239
További olvasnivalók	241

Ajánlás

Singer Magdolna

Ujjongva üdvözöltem a tervet, úgy kellett ez a könyv, mint egy falat kenyér! A gyermektelenséggel szembenező nők kétségei, fájdalmai, útkeresése ugyanis megjelent és új kihívást jelentett a gyásztanácsadói hivatásomban is.

Azoknak a nőknek a gyászmunkájában, akik válás, szakítás feldolgozása miatt fordulnak hozzám, nehezítő tényező, ha a kapcsolattal együtt a gyermek lehetősége is elvész, vagy jelentősen csökken a reménye. Más válástörténetekben pedig gyakran az bontakozik ki, hogyan befolyásolta negatív irányba a kapcsolatot a fogantatásért való évekig tartó küzdelem, hogyan vezethet váláshoz akár az után, hogy végül gyermek születik. Ilyenkor a felek úgy érzik, feláldozták a kapcsolatot a gyermekvállalás érdekében.

A pre- és perinatális, vagyis a szülés előtti és körüli veszteség gyásza olyan területeken is megmutatkozik, ahol korábban nem is létezett. A magzati diagnosztika fejlődése magával hozta a beteg magzatok sorsáról való döntés kegyetlen dilemmáját; a lombikprogram kapcsán pedig olyan morális kérdésekkel kell szembenézni, hogy mi legyen a lefagyasztott embriók-

kal, amelybe sokan belegendolni sem mernek; vagy a redukció, amikor elindul a várandósság több magzattal, amelyek egyikétől-másikától a sikeres szülés érdekében meg kell válni. A korai veszteségek elszenvetői közül sokan már túl vannak a többedik próbálkozáson, lombikprogramon, vetéléseken, és félelemmel gondolnak arra, hogy talán sohasem lehet gyermekük.

A könyvben vallomást tevő nők többek között éppen ezekről a fájdalmakról és dilemmákról számolnak be. Beletörődjenek-e abba, hogy nem születik gyermekük, vagy próbálkozzanak tovább? Ha igen, meddig? Van-e ennek értelme, nem teszik-e tönkre a kapcsolatukat, önmagukat a talán hiábavaló küzdelemben? Vállaljanak-e gyereket egyedülállóként is, amikor még a testük készen áll a fogantatásra, szülésre, máskülönben a pártalálás nehézsége miatt könnyen kifuthatnak az időből.

Ha úgy döntenek, hogy feladják a gyermek utáni vágyukat, hogyan tudják az észbeli döntést érzelmileg is elfogadni? Miként lehet elcsendesíteni ennek az ősi, zsigeri szinten követelőző vágynak a hangját? Létezik-e bármi, ami kárpótolni tudja őket, nem marad-e örökre egy űr a lelkükben, amely mint egy éhes, követelőző száj, kielégülésre vágyik, mindhiába? Hogyan küzdenek meg egzisztenciális szorongásukkal, melyre gyógyírt reméltek a gyermekeik által? A halhatatlanságot célzó tervük kudarcot vallott, hiszen ki más lehet az, aki emlékezni fog rájuk halálukon túl is, generációkon keresztül, mint a saját gyermekük, unokájuk?

A másik oldalon pedig, hogyan birkóznak meg a társadalmi elvárások nyomasztó terhével, az előítéletekkel, a stigmatizációval azok, akik *nem* kívánnak gyermeket vállalni? Hiszen hazánkban jelenleg különösen kirekesztik azokat, akik nem szülnék, valóságos *persona non grata* válhat belőlük. Hogyan érzék el, hogy szabadon rendelkezhessenek az életükkel, és saját

belső iránytűjüket követve dönthessenek a gyermekvállalás kérdésében?

A kötetben megmutatkozik a mai szülőkorú fiatalok sokkal tudatosabb, erőteljesebb felelősségvállalása és az ezzel járó szorongás is. Alkalmas vagyok-e az anyaságra?

A neves színésznő, aki tudatosan nem vállalt gyereket, és soha nem bánta meg, így fogalmaz: „A földkerekség negyede olyan szülők gyereke, akiknek nem szabadott volna gyereket vállalni.” Ilyen kérdéseket a szüleink, nagyszüleink generációja nem tett fel. Ez a természet rendje, házasodunk, gyermeket nemzünk és nevelünk, majd jönnek az unokák. Túlnépesedés, ökológiai, politikai szorongás? Az meg mi a csuda?

Ma azonban sok a kérdés: örült iramban megnövekedett a válasszók száma, akarok-e én is egyedülálló szülőként gyereket nevelni? Az ismeretek elképesztően gyors változása, bővülése és elévülése mellett miképpen tudok lépést tartani mindezzel, ha gyereket vállalom? Amíg otthon vagyok a kisbabámmal, kiszolgáltatom magam a páromnak, hogyan tudom ezt megoldani?

Polcz Alaine azok közé a nők közé tartozott, akik egészségi okoknál fogva eleve nem szülhettek. Az életéről faggatva megkérdeztem, érez-e néha irigységet bármivel, bárkivel kapcsolatban. Azt felelte, igen, irigységgel tekint az anyákra, különösen olyankor, ha azt látja, türelmetlenek a gyerekükkel. Ekkor nyolcvanéves volt. A gyermek utáni vágya egy életen át elkísérte. Mint azt önvallomásaiban megírta, még férjét, Mészöly Miklóst is arra biztatta, ha a szeretői kapcsolatából nem várt baba foganna, ő elvállalná, felnevelné. Másfelől, élete végén, mérleget készítve úgy vélte, a könyvei az ő gyermekei. Ha egy-két-három gyermek nevelésével lett volna elfoglalva, nem hozott volna a világra ennyi könyvet, és a haldoklókkal, gyászolókkal folytatott munkája sem lehetett volna ilyen elmélyült.

Szabó Magda maga döntött úgy, hogy nem vállal gyermekeket, annak ellenére, hogy az irántuk érzett rajongása miatt választotta a tanári pályát. Amikor azonban az *Újhold* folyóiratot betiltották, amelynek ő is szerkesztője volt, férjével, Szobotka Tiborral úgy határoztak, nem vállalnak gyermeket, hogy ne lehessenek a rendszer túsza. Talán részben ugyanilyen okoknál fogva nem született gyermekük „újholdas” munkatársainak, Nemes Nagy Ágnesnek és Pilinszkynek sem. Szabó Magda, bár szenvedett a gyermektelenségtől, elismerte: nem valószínű, hogy Szobotkával való szenvedélyes szerelmük, szimbiotikus kötődésük gyerekek mellett is ilyen töretlen intenzitással kitarított volna egészen férje haláláig. És vajon megszülettek volna-e azok az irodalmi alkotások – beleértve a gyerekeknek szánt műveket –, amelyekkel bevészte nevét az irodalomtörténetbe, és amelyekkel annyi örömet nyújtott és nyújt még halála után is az olvasóknak?

Akiknek nem jön a gyermekáldás, vágyakozva pillantanak a gyermekes családokra. Még ha reálsan látják is a nehézségeket és ezzel szemben a függetlenséggel járó előnyöket, ezeket a képeket elhalványítják, és bájos gyermekarcok, vidám családi együttlétek filmjeit pergetik lelki szemeik előtt. A gyermekesek pedig időnként elábrándoznak a szabad életről, függetlenül attól, mennyi örömet nyújt számukra a gyerekük. A gyermeknevelés nem csupán megterhelő – hiszen azt bőven ellensúlyozzák az együtt megélt szeretetteljes élmények –, de sok esetben mély fájdalommal kísért, véget nem érő utazás. Ismert a mondás: kis gyerek, kis gond, nagy gyerek, nagy gond. A felnőtt gyerekek egzisztenciális problémái, gyermekvállalási, nevelési küzdelmei, egészségi gondjai, csalódásai a szülőket jobban megviselik, mint őket magukat.

Az az elképzelés sem mindig állja meg a helyét, hogy a gyermekeink támaszt jelentenek időskorunkra. A praxisomban se szeri, se száma azoknak a felnőtteknek, akik rossz viszonyt ápolnak a szüleikkel, ami tartósan megviseli mindkét felet; a mindennapi aggodalom, vita, harag, büntudat aláássa a szülők és gyerekeik testi-lelki egészségét.

Téves tehát az a személet, amely azt sugallja, hogy a gyerekek boldogok, a gyermektelenek pedig boldogtalanok. Az élet szüntelen hullámvölgy, amelyben vannak felfénylő pillanatok gyerekekkel vagy gyerek nélkül is, és vannak hullámvölgyek, amikor nehéz a szívünk.

Mindegyik út küzdelmes, és elkerülhetetlen veszteségek szegélyezik, de mindegyik vezethet önismerethez, a képességek kibontakoztatásához, a személyiség érésehez.

A gyermektelenséggel sokféle módon küzdenek meg azok, akik nem önszántukból választották ezt az utat. Többen örökbe fogadnak gyereket, vagy besegítenek a családban ott, ahol éppen az okoz gondot, hogy a párt lesöpörte a szülővé válás forgószelle a saját életük porondjáról, és hálásak, ha néha rövid időre visszatalálhatnak. Mások esetleg önkéntes munkát vállalnak gyermekeket nevelő intézményekben. Természetesen vannak, akik egyáltalán nem arra vágyanak, hogy más gyerekeit nevelgessék, ezért egészen más utakat keresnek a kiteljesedéshez.

Az élet így is, úgy is felteszi a kérdést: miért vagyunk a Földön, van-e az életünknek célja? Életfeladatunk, küldetésünk megtalálása és beteljesítése mindannyiunk sorsfeladata. Vajon az, hogy nem adatik meg a gyermek számunkra, a jelenlegi helyzetünkben gyökeredzik, esetleg transzgenerációs hatás, netán karmikus, ha hihetünk ebben? Biztos-e, hogy minden elvárásunknak, amit az étellel szemben támasztunk, kötelezően teljesülnie kell,

és ha mégsem, van-e annak is üzenete, értelme, személyiségformáló, gazdagító tanítása? Az anyaság, gyermeknevelés megnyugtató válasz-e az életperspektívát feszegető sorsdöntő kérdésekre? Ha igen, mi történik a gyerekek kirepülése után? Megint csak ott a dilemma, amit a gyermektelenek jó esetben már két évtizeddel korábban megoldottak: mit kezdjek az életemmel?

Nagyon hiszek a könyvek gyógyító erejében. A gyermektelenséget akarva, akaratlanul vállalók számára mindeddig nem tudtam mit ajánlani. Végre tudok! Minden egyes vallomásban és szakértői hozzászólásban benne rejlik a tanító, gyógyító erő, amely hozzásegít a magasabb perspektívából való rálátáshoz, újraértelmezéshez, megértéshez, ami elvezet az elfogadáshoz. Azok számára, akik lemondani kényszerültek a gyermekáldásról, annak a megnyugtató élményét is adja, hogy nincsenek egyedül, miközben a sorok közül saját gondolataik köszönnek vissza. Azok számára pedig, aki maguk választották a gyermek nélküli életet, segít a társadalmi elvárás ellenszelében felszabaldaltabban hinni döntésük helyességében, és zabolátlan lendülettel járni a maguk útját.

A szerző előszava

„Már szülnöd kellene, benne vagy a korban”, „Mikor lesznek már unokáim?”, „Aki nem akar gyereket, az önző, karrierista!”, „Valami gondja lehet a nőiességével”, „Ketyeg a biológiai órád!”, „Szülj, mert fogy a magyar!”, „Az anyjával lehet valami problémája” – és a végtelenségig folytathatnánk a sort, mi zúdul a médiából, közszereplőktől, ismerősöktől, családtagoktól a gyermektelen nőkre. Eközben elárasztanak bennünket a babablogok, az ismerőseink gyerekeiről készült fotók, az otthon-szüléssel kapcsolatos cikkek. A bőrünkön érezzük a társadalmi nyomást, az elvárást: a nő arra született, hogy anyává váljon. A legmélyebb magánügyünk, életünk egyik legintimebb szelete, és mégis mindenki bele akar szólni.

Foglalkoztatott a kérdés, hogy *én* mit szeretnék, ám ennyi elvárás és minősítés kereszttüzeiben, ekkora zajban úgy éreztem, nem hallom a saját hangomat. Elkezdtem beszélgetni barátnőikkel, ismerősökkel, majd ismerősök ismerőseivel, és világossá vált számomra, hogy a harmincas-negyvenes, de akár a húszas és ötvenes nők nagy részét is foglalkoztatja az anyaság kérdése. Vajon ez az ő útja? „Szabad-e” valami másban keresni

a kiteljesedést? Volt, aki azt mesélte, kicsúszott az időből, és most új célt, új értelmet kell találnia az életében. Mások arról számoltak be, hogy nehézségekbe ütköznek, kutatják a testi-lelki okokat és megoldásokat. Megint mások azt kérdezték, mit tegyenek, ha vágnak gyerekekre, de nem találnak megfelelő párt... Rájöttem, hogy a gyermektelen nők ugyanannyira sokfélelek, annyiféleképp gyermektelenek, mint ahányfélék az anyák.

Ezt a sokféleséget szeretném bemutatni: 18 bátor, őszinte nő mondja el a történetét, és 5 szakembert kérdeztem a tapasztalatairól. A 30 és 75 év közötti nők – ki nevével, ki inkognitóját megőrizve – sokszor ágas-bogas életútjukról, vágyakozásról, veszteségről vagy éppen választásról mesélnek. Van, akinél tudatos döntés eredménye a gyermektelenség, másoknál a nem megfelelő párkapcsolat vagy a párkapcsolat hiánya, egészségügyi problémák, a hivatás iránti elkötelezettség, elrettentő családi minták állnak a háttérben, megint mások „erre a világra” nem akarnak gyereket szülni. A kötetben megszólalnak olyanok, akiknek már biztosan nem lesz gyerekük, és olyanok is, akiknél még bármit hozhat a jövő; akik békében élnek ezzel a helyzettel, és akik még próbálják feldolgozni. Az interjúkban megannyi személyes és egyedi sors bontakozik ki előttünk, a különféle női életutakból felsejlik, ki hogyan éli meg gyermektelenségét.

Emellett szakemberek – többek között családszociológus, meddőségi, reprodukciós és örökbefogadási szakértő és pszichológus – segítenek tisztábban látni a gyermektelenség jelentőségét: vajon hány nő gyermektelen ma Magyarországon, országunk sajátossága-e az alacsony termékenységi ráta, létezett-e korábbi századokban gyermektelenség, hogyan zajlik a lombikprogram és az örökbefogadás? Konkrét fogódzókat is kaphatunk, hogy életünk mely szakaszaira érdemes figyelmet fordíta-

nunk, ha tisztába szeretnénk jönni a „gyerekkérdéssel”, vagy ha valami akadályozza a gyerekvállalást.

A kötet főként azon nők érdeklődésére tarthat számot, akiket foglalkoztat a gyermekvállalás kérdése, akár azért, mert akarnak gyereket, de nehezített a folyamat, akár azért, mert nem akarnak, vagy nem lett nekik, esetleg még hezitálnak. Azoknak is segítséget nyújthat, akik szeretnék jobban érteni a körülöttük élő gyermektelen nőket – legyenek családtagok, barátok, ismerősök vagy éppen a párjuk.

A sorstársak erőt meríthetnek más nők inspiráló történetéből, segítséget kaphatnak a nehézségekkel való megküzdéshez, az elfogadáshoz. Az anyák, gyermekes olvasók megismerhetik a gyermektelenek indokait, nagyobb empátiával fordulhatnak feléjük, sőt a férfiak is közelebb kerülhetnek ezekhez a kérdésekhez. Én minden interjúalanytól sokat tanultam – hálás vagyok, hogy megosztották velem a gondolataikat. A motivációk, érvek sokfélék, én mégis arra biztatom az olvasót, hogy ne csak a saját élethelyzetére rezonáló interjúkat olvassa el, hiszen sokszor azoktól tanulhatunk a legtöbbet, akik egészen más irányból közelítenek egy problémához.